

23. Müellifi Bilinmeyen Bir Na't örneđi¹

Yakup ÇELİK²

APA: Çelik, Y. (2024). Müellifi Bilinmeyen Bir Na't örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (41), 489-505. DOI: <https://zenodo.org/record/13354977>

Öz

Klasik Türk edebiyatında Hz. Peygamber'i (sav) konu alan türler bir hayli fazladır. Bu türlerin başında na't gelmektedir. Na't, Hz. Peygamber'i (sav) öven, ona olan muhabbeti anlatan, Hz. Muhammed'in (sav) özelliklerini dile getiren ve ona yalvarıp şefaata dilemek amacıyla yazılan şiirlere denir. Hz. Peygamber'in (sav) şahsiyeti etrafında gelişen edebi gelenek, 11. yüzyıldan itibaren Türk edebiyatının vazgeçilmez konularından biri olmuştur. İslamiyet'in kabulünden sonra, İslam dininin izleri edebiyatımızdaki ilk eserlerden itibaren kendini göstermiştir. İslami Türk Edebiyatı'nın ilk ürünü Yusuf Has Hâcib'in *Kutadgu Biliğ* adlı eseridir. İlk na't örneğini bünyesinde barındıran eser, birçok türe kaynaklık yapması yönünden de çok önem arz etmektedir. Türk edebiyatında kaside biçiminde yazılmış na'tların en güzel örneği ise, Fuzûlî'nin *Su Kasidesi*'dir. Fuzûlî, su tasviri üzerinden Hz. Peygamber'e (sav) olan aşkı dile getirir. Peygamber sevgisini en içten duygularla işleyen şairler; onun hayatının önemli safhalarını ve mucizelerini de konu edinmişlerdir. Şairler, na'tlarda Hz. Peygamber'e (sav) duyulan sevgi ve saygının yanında insanlara örnek olacak peygamber imgesini açığa çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu çalışmada, Türk edebiyatında na'tın gelişimine ve şiir mecmûalarının önemine değinilip Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yazma eserler kütüphanesinde 006631 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan "*Mecmûa-i Eşâr*" isimli eserde bulunan na't ve eser tanıtılacaktır. Na'tta şairin mahlası bulunmamaktadır. Bu sebeple eserin müellifi belli değildir. Eserin 1a-65b varakları tarafımızca yüksek lisans tezi olarak çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mecmûa-i eşâr, Na't, Hz. Muhammed (sav), Peygamber Sevgisi, Klasik Türk Edebiyatı

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesinde 006631'de Kayıtlı Mecmû'a-i Eşâr'ı (Vr. 1a-65b) tarafımızca yüksek lisans tezi olarak çalışılmaktadır. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmaı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %23

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 17.05.2024-**Kabul Tarihi:** 20.08.2024-**Yayın Tarihi:** 21.08.2024; DOI: <https://zenodo.org/record/13354977>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² YL Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Dili ABD /MA. Student, Ondokuz Mayıs University, Department of Turkish Language and Literature, Department of Old Turkish Language (Samsun, Türkiye), yakup_clk55@hotmail.com, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0009-0006-7525-6299> **ROR ID:** <https://ror.org/028k5qw24>, **ISNI:** 0000 0004 0574 2310 **Crossref Funder ID** 501100004202

An example of a na't with an unknown author³

Abstract

In classical Turkish literature, there are a great deal of genres about the Prophet Muhammad (pbuh). Na't is the most important of these genres. Na't is a type of poem that praises the Prophet Muhammad (pbuh), expresses fondness for him and his characteristics and is written to beg for his intercession. The literary tradition that developed around the personality of the Prophet Muhammad (pbuh) has been one of the indispensable topics of Turkish literature from the 11th century onwards. After the adoption of Islam, the traces of Islamic religion manifested itself starting with the first works in our literature. The first product of Islamic Turkish literature is the *Kutadgu Bilig* by Yusuf Has Hâcib. The work, which contains the first example of na't, is also very important in terms of being a source for many genres. The best example of na'ts written in the form of ode in Turkish literature is *Su Kasidesi* by Fuzûlî. Fuzûlî expresses his love for the Prophet Muhammad (pbuh) through the depiction of water. Poets who expressed the love of the Prophet (pbuh) with the sincerest feelings also made the important stages of his life and his miracles the subject of their poems. In na'ts, poets aimed to reveal the image of the prophet as an example for people in addition to the love and respect for the Prophet Muhammad (pbuh). The present study will address the development of na't and the importance of poetry collections in Turkish literature and the na't in the work titled "*Mecmûa-i Eş'âr*", which is registered in the library of manuscripts of the Presidency of Religious Affairs with the stock number 006631, will be introduced. The na't does not have the pseudonym of the poet. For this reason, the author of the work is not known. The chapters 1a-65b of the work are being studied by us as a master's thesis.

Keywords: Mecmûa-i eş'âr, na't, the Prophet Muhammed (phub), love of the Prophet, Classical Turkish literature

³ **Statement (Thesis / Paper):** Mecmû'a-i Eş'âr (Vr. 1a-65b) registered in 006631 in the Library of the Presidency of Religious Affairs is being studied by us as a master's thesis. It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 23

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 17.05.2024-**Acceptance Date:** 20.08.2024-**Publication Date:** 21.08.2024; **DOI:** <https://zenodo.org/record/13354977>

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Na't kelimesi, Arapça "fa'l" vezninde bulunan bir masdardır (Yeniterzi, 1989: 1). En-Na't ve el-Medh kelimeleri Arapça olmakla beraber, Arapçada Medh, Türkçede Na't kelimeleri aynı manada kullanılmaktadır (Şener, 1986: 147). Lügat manası: "Bir şeyi güzel bir suretle vasfetmek" (Lügat-i Nâcî, 2021: 547); "övme, överek anlatma" (Parlatır, 2016: 1267); "nitelemek, iyi ve güzel şeyleri abartılı biçimde dile getirmek; nitelik" (Çiçekler, 2006: 435); "bir şeyi medhederek anlatma, vasıflandırm" (Devellioğlu, 2017: 948) şeklinde izah edilmiştir. Tasavvufî açıdan, "Hz. Peygamber (sav) övülmesi konusunda yazılan şiirlere de na't denir." (Cebecioğlu, 2020: 359) Bu tanımlamalara göre bir şeyin özelliklerini veya bir kimsenin iyi ve güzel vasıflarını abartılı bir şekilde belirterek övmek anlamına gelen na't; "İslam edebiyatlarında Hz. Peygamber'i (sav) övmek, ona yalvarıp şefaata dilemek amacıyla yazılan şiirlere denir." (Pala, 2020: 351) Bazı kaynaklarda Hz. Peygamber (sav) dışında dört halife ve Hz. Ali vasfında yazılan manzumelere de na't denilmektedir (Mevlevî, 1994: 113).

Na't türü eserler Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında görülmektedir. Arap edebiyatında Hz. Peygamber'e (sav) duyulan sevgi; medhetmeye, övmeye sebep olan şey; övme, mevzuu (Devellioğlu 2017: 693) anlamına gelen *medih* başlığı altında ele alınmakla birlikte özellikle Fars ve Türk edebiyatlarında Hz. peygamber'i (sav) övüp metheden şiirlere *na't* denir.

Hz. Peygamber'e (sav) duyulan sevgiyi gösterme ve onun şefâatine nail olabilmek arzusuyla söylenen medhiyelerin büyük bir kısmı âlem-i bekâya rihletinden sonra yazılmıştır. Ancak ilk na't örneği Hz. Peygamber'in (sav) doğumundan yedi asır önce Es'ad Ebû Kerîb el-Himeyrî tarafından yazılmıştır. İlim sahibi kişilerden semavi kitaplarda belirtilen son peygamber Hz. Muhammed'in (sav) olduğunu öğrenmiştir. Yazdığı bu şiirde son peygamberin Allah'ın elçisi olduğunu kabul etmiş ve onun yaşadığı döneme yetişmesi durumunda ona büyük bir içtenlikle bağlanacağını dile getirmiştir (Uzun, 2014: 1095). Ebû kerîb'in yüzyıllar öncesinden kaleme aldığı bu eser muhafaza edilerek saklanmış, şair ise Hz. Peygamber (sav) tarafından ehl-i tevhid olarak nitelendirilmiştir (Yeniterzi, 1993: 4).

Arap edebiyatında Hz. Peygamber(sav) için yazılan şiirlere "*medhiyye*" denilmiştir. Bu medhiyelerin en meşhuru Ka'b b. Züheyr'e aittir. Ka'b b. Züheyr'in kendini affettirmek için yazdığı bu şiiri Hz. Peygamber (sav) dinlediği zaman çok etkilenmiş ve "bürde" denilen Yemen hırkasını şaire hediye etmiştir (Uzun, 2014: 1095). Hırkanın adından dolayı Ka'b b. Züheyr'in yazdığı şiir "*Kaside-i Bürde*" adıyla anılır. Hırka-ı saâdet adıyla da bilinen bu hırka şu an Topkapı Sarayı'nda sergilenmektedir (Atasoy, 1998: 374-377).

"Arap edebiyatında "*şu'arâ'ün-Nebî*" diye bilinen şairler şunlardır: Abdullah b. Revâh, Ka'b b. Mâlik, Hasan b. Sâbit, Enceşe ve Âmir b. Sinan el-Ekvâ" (Canım, 2020: 217). Müşrikleri yeren, Hz. Peygamber'i (sav) öven şiirler yazmışlardır (Yeniterzi, 2015: 14).

Fars edebiyatında, İran'ın ilk mutasavvıf şairi ve bilgisiyle Mevlanâ'ya kaynaklık eden Hakîm Senâyî, na't türünün öncüsüdür. Mesnevi şairi olarak bilinen Nizâmî'nin eserlerinde de na'tlar bir hayli fazladır (Keskin, 2020: 303). Manzum eseri *Bûstân* ve mensur *Gülistân*'ı ile tanınan Sa'dî-i Şirâzî'nin de na'tları önemlidir.

a) Türk Edebiyatında Na't

Türk Edebiyatı'nda na't türünün başlangıcını öğrenmek için Türkler'in İslâmiyet'i kabul ettikleri zamana kadar geriye gitmek gerekir. İlk Müslüman Türk devleti olan Karahanlılar döneminde İslâm medeniyeti

ile tanışan Türkler, ilk eserlerini de bu dönemde vermişlerdir. İslâmî Türk Edebiyatı'nın temellerinin atıldığı bu dönemdeki ilk eser Yusuf Has Hâcib'in *Kutadgu Bilig* adlı eseridir. İlk na't örneğini de bünyesinde bulunduran eser, ilk Müslüman Türk devleti olan Karahanlılar döneminde kaleme alınmıştır. Yusuf Has Hâcib'in 11. yüzyılda 15 beyitlik şiiriyle başlayan na't yazma geleneği; Edîb Ahmed Yûknekî'nin ahlâk ve nasîhate dair eseri olan *Atabetü'l-Hakâyık* adlı kitabı ve Ahmed Yesevî'nin hikmetlerini içinde bulunduran *Dîvân-ı Hikmet* adlı eserleriyle devam etmiş ve günümüze kadar gelmiştir (Yeniterzi, 2002: 9).

Anadolu sahasında Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin Farsça, Yûnus Emre'nin Türkçe na'tlarıyla bu tür 13. yüzyıldan itibaren edebiyatın vazgeçilmez bir türü hâlini almıştır (Yeniterzi, 2006: 436-437).

Yûnus Emre'nin "*Cânım kurban olsun senin yoluna / Adı güzel kendi güzel Muhammed*" matla'lı şiiri ve Şeyyad Hamza'nın, "*Senin aşkın kamu derde devâdır yâ Resûlellah / Senin katında hâcetler revâdır yâ Resûlallah*" beytiyle başlayan şiiri, peygamber sevgisini en samimi duygularla anlatan na'tlar arasındadır (Uzun, 2020: 455-457).

Anadolu sahası dışında Ali Şîr Nevâî ve Hüseyin Baykara divanlarında na't bulunmaktadır (Keskin, 2020: 303). Çağatay edebiyatının zirve şairi Ali Şîr Nevâî'nin divan, mesnevî ve diğer mensur eserlerinde na't yer alır. Ali Şîr Nevâî, kaleme aldığı birçok na'tla; na't şairi ünvanına sahip bir şahsiyet olarak değerlendirilir (Yeniterzi, 2002: 9).

Resûl-i Ekrem'le ilgili değerleri anlatan ve sadece ona tahsis edilmiş birçok tür bulunur. Na't, şefaathâne, mevlid, mirâciye, hilye, sîyer, Muhammediye, esmâ-i Nebî, gazavât-ı Nebî, kırk hadis ve yüz hadis, gibi türler, bu türlerden sadece bazılarıdır. Divan şairleri İslam peygamberi Hz. Muhammed'e (sav) çok değer vermişler ve bu türlerde binlerce eser üretmişlerdir. Üretilen bu eserlerin çokluğu "Peygamber Edebiyatı"nın oluşmasını sağlamıştır (Çeşitli, 2012: 661).

Na't, kasîde nazım şekliyle daha çok yazılmış olsa da bu türü gazel, müstezâd, terkîb-i bend, murabbâ, musammat, rubâî, kıt'a ve tuyûğ nazım şekilleriyle işleyen şairler de vardır (Pala, 2020: 351). Na't yazan şairlere "*na't-gû*", bunları güzel sesle okuyanlara da "*na't-hân*" denilmiştir (Canım, 2020: 216). Na'tlar camilerde namazdan evvel bir na'than, tekkelerde zikir fasıllarında bir zâkir tarafından okunurdu (Pakalın, 1993: 664).

Na't türü edebiyatımızda sadece manzum eserler içinde ele alınmamış, mensur eserlerde de görülmüştür. "*Mensur na't*" denilince ilk akla gelen isim, "*Maarif-nâme*" ve "*Tazarru-nâme*" adlı eserleriyle tanınan Sinan Paşa'dır. Onun bu eserlerinde yer alan na'tları türün en güzel örnekleri arasında yer alır (Canım, 2020, 216).

Na'tlarda sık sık Hz. Peygamber'in (sav) soy kütüğüne ve "Muhammed" isminin anlamına değinilmiştir. Hz. Muhammed (sav), iki Arap topluluğundan biri olan Adnânîler'e mensuptur. Hz. İbrâhim'in oğlu İsmâîl'den dolayı bu topluluk İsmâîlîler diye de anılır. Bizzat Hz. Peygamber (sav) tarafından kabul edilen ve kaynaklarda geçen soy kütüğü şöyledir: "Muhammed b. Abdullah b. Abdülmuttalib (Şeybe) b. Hâşim b. Abdümenâf b. Kusay b. Kilâb b. Mürre b. Kâ'b b. Lüey b. Gâlib b. Fihri (Kureys) b. Mâlik b. Nadr b. Kinâne b. Huzeyme b. Müdrike b. İlyâs b. Mudar b. Nizâr b. Mead b. Adnân" (Fayda, 2020: 406-421). Büyük hadis alimi Buhârî'nin *Sahîh*'inde Efendimizin soy kütüğü Adnan'a kadar sayılmakta ise de Taberî tarihinde Peygamberimiz nesebini Hz. İbrahim'e kadar geriye götürür (Canım, 2021: 210). "*Muhammed*" kelime anlamı "*birçok defalar hamd ü senâ olunmuş, övülmüş mânâsındadır*"

(Devellioğlu, 2017: 777). Hz. Peygamber (sav)'in dedesi Abdülmuttalib'in daha önce kimseye verilmemiş “*Muhammed*” adını vermesi ve ad vermek için düzenlediği merasimde, Kureyşlilerin, “Böyle ecdadında olmayan bir adı ona koymandaki maksadın nedir?” diye sorulan soruya Abdülmuttalib, “Maksadım ve dileğim odur ki, onu gökte Hak, yerde de halk pek çok medh ü senâ etsin” demesi yerindedir (Gökalp, 2012: 399). Divan şairleri na'tlarında “*Muhammed*” kelimesinin anlamını yerine getirircesine Hz. Peygamber'i (sav) övmüş ve ona hamd ü senâ da bulunmuşlardır.

Klasik Türk edebiyatında en meşhur na't örneği Fuzûlî'nin “Su Kasidesi”dir. Su kasidesi;

Saçma ey göz, eşkden gönlümdeki odlare su

Kim bu denlü dutuşan odlare kılmaz çâre su Fuzûlî (Pala, 2021: 7)

beytiyle başlayıp;

Umduğum oldur ki rûz-ı haşr mahrûm olmayam

Çeşme-i vashn vere men teşne-i dîdâra su Fuzûlî (Pala, 2021: 9)

beytiyle son bulur. Toplamda otuz iki beyitlik, Nebiler Nebisi'ni öven ve ona olan aşkı gösterdiği muazzam bir şiirdir. Allah, Enbiyâ suresi otuzuncu ayette “Her canlı varlığı sudan yarattık” demektedir (Kısa, 2012: 309). Su hayattır, hayatın özüdür. Hz. Peygamber (sav) insanlara hayat olması, ölü kalplere hayat vermesi için gönderilmiştir (Pala, 2021: 5). Sevgili ve su arasındaki yakınlık da buradan geldiği düşünülmür. Fuzûlî'nin “Su Kasidesi” kadar meşhur olan Şeyh Gâlib'in müseddes nazım şekliyle kaleme aldığı;

Sultân-ı rusül şâh-ı mümeccedsin efendim

Bî-çârelere devlet-i sermedsin efendim

Dîvân-ı îlâhîde ser-âmedsin efendim

Menşûr-ı “le-amrük”le mü'eyyedsin efendim

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammedsin efendim

Hak'dan bize sultân-ı mü'-eyyedsin efendim Şeyh Gâlib (Alıcı, 2016: 407-408)

bendiyle başlayan na'tının kendine has üslubu çok beğenilmiş, örnek alınmıştır. Fehîm-i Kadîm'in;

Mihr ü meh kim devr iderler âlemi her rûz u şeb

Devr-i nâ-hemvâr-ı eflâke gülerler rûz u şeb Fehîm-i Kadîm (Güler, 2009: 567)

matlayla başlayan na'tı, Neşâtî, Şeyh Gâlib ve İzzet Mollâ gibi önemli şairler tarafından tanzir edilmiştir. Ayrıca Nâbî'nin hac yolculuğunda yazdığı;

Sakin terk-i edebden kûy-ı mahbûb-ı Hudâdur bu

Nazargâh-ı îlâhîdür makâm-ı Mustafâdur bu Nâbî (Yeniterzi, 2002: 11)

mısralarıyla başlayan gazeli asırlardır dillerden düşmemiştir. Halk arasında yaygın olan rivayete göre,

bu Na't-ı Şerîf'in yazılmasına sebep, hac kâfilesi Medîne-i Münevvere'ye gireceği sırada vakit sabah namazının yaklaştığı vakittir. Hz. Peygamber'e (sav) duyduğu saygı ve muhabbetten dolayı gözüne uyku girmeyen şair Nâbî, bir devlet adamı olan Râmî Mehmed Paşa'nın kibleye doğru uzanmış şekilde uyuduğunu görmüştür. Bu duruma çok üzülen Nâbî, o esnada doğaçlama söylediği bu Na't-ı Şerîf'i yüksek sesle terennüm etmeye başlayınca paşa uyanmış ve kendisine çekidüzen vermiştir. Kafiler ilerlemiş ve Medîne-i Münevvere'ye girildiğinde Mescid-i Nebî'nin bütün minarelerinden ezandan önce, müezzinlerin bu şiiri okudukları duyulur. Nâbî bu olay karşısında hem çok heyecanlanır hem de çok şaşırır. Çünkü kendisi ilk defa Medîne-i Münevvere'ye girilmeden önce irticalen söylemiştir. Yine yaygın olan bir inanca göre de, Nâbî, müezzinlere işin aslını sorunca müezzinler, "Rüyada Hz. Peygamber (sav) tarafından bu şiirin kendilerine öğretildiğini" söylemişlerdir (Şener, 2003: 10). Bu rivayet dolayısıyla Nâbî'nin ermiş olduğu düşünülmüş, şairin memleketi olan Urfa'da cuma geceleri veya sabah ezanlarından önce bu na't uzun süre okunmuştur (Yeniterzi, 2002: 11). Osmanlı şairlerinin hemen hepsi na't yazmış iseler de en çok na't yazan *Nazîm*'dir (Pakalın, 1993: 664).

b) Na't'ın Konusu Ve Yazılma Sebebi

Türkler'in İslamiyet'i kabul etmesinden sonra İslam dinine bağlılıkları ve Hz. Peygamber'e (sav) duyulan sevgi ve hürmet her geçen gün artmıştır. İlk İslâmî Türk eseri ve ilk na't örneği de olan Kutadgu Bilig'den günümüze kadar temelde dinî kültüre yer veren sayısız eser kaleme alınmıştır. Hz. Peygamber'i (sav) konu edinen türlerin çokluğu bir hayli fazladır. Hz. Peygamber'in (sav) doğumu, yüz ve vucut güzelliği, islam dinini yayma yolunda çektiği sıkıntılar, müslümanlara örnek oluşu gibi yaşantısının her anı "Peygamber Edebiyatı" diyebileceğimiz kadar fazla şekil ve türlerle edebiyatımıza yansımıştır. Çeşitli şekil ve türde eser üretilme konusunda Hz. Peygamber (sav) tektir (Yeniterzi, 2002: 1).

Farklı şairlerin şiirlerinin bir araya getirildiği bazı şiir mecmûaları sadece na'tlara ayrılmıştır. Bunlar "mecnûa-i nu'ût" olarak anılmaktadır (Yeniterzi, 2006: 436-437). Nu'ût mecmû'aları; divanlar, gazeller ve mesnevilerde yer alan na'tları incelediğimiz zaman genel olarak şu konuların ele alındığını görürüz:

Hz. Peygamber'e (sav) olan muhabbet, saygı ve sevginin hemen her mısradaki yer aldığı, beşeriyetin en hayırlısı olduğu, âlemlerin yaratılış sebebi ve Habîbullah olması, insanlara rahmet olarak gönderilmesi, Allah'ın Hz. Muhammed'i (sav) Kur'an-ı Kerim'de övmesi, ahirette şefaate edecek olması, nübüvvet mührü, Hz. Peygamber'in (sav) miraç olayı, doğumu ve doğumu sırasında meydana gelen mucize olaylar, Hz. Peygamber'in (sav) göğsünün yarılması, parmağından su akması mucizesi, Hz. Peygamber (sav)'in güzelliği, Hz. Peygamber'in (sav) isim ve sıfatları (Ahmed-i Muhtâr, Sultân-ı Rüsül, Habîbu'llâh, Muhammed, Mustafa, Mahmud, Habîb-i Kibriyâ, Şâh-ı Tâc-ı Levlâk, Dürr-i Yetî vb.), Allah'ın dinini yer yüzüne yayma yolunda Hz. Peygamber'in (sav) çektiği sıkıntı ve uğradığı zulüm, Tevhid inancı, cömertliği, dört halife ve Hasan ile Hüseyin gibi konulardır. "Ancak, hacimce fazla olan na'tların hemen hepsinde ortak anlatılan konu "*Şakku'l- Kamer*" hadisesidir. Ayrıca, bazı âyet ve hadisler de telmihler yapılmaktadır" (Şener, 1986: 150).

Na'tlarda Hz. Peygamber ile değinilen hususlarla ilgili olarak örnek beyitler vermek gerekirse:

Yûsuf'u gerçi görenler ellerini kestiler

Gün yüzün gördi senün Şakk oldu ayın ayası   Zâtî (Özer, 2008: 56)

[Hz. Yusuf'u gören Mısırlı kadınlar ellerini kestiler. Fakat Senin nûranî yüzünü gören ay, iki parçaya ayrıldı.]

Yukarıda yer verilen beytinde Zâtî, Hz. Yusuf (as) kıssası üzerinden Hz. Peygamber(sav)'in güzelliğine ve "Şakku'l-Kamer" mucizesine telmihte bulunmuştur.

Hayret ilen parmağın dişler kim etse istimâ

Parmağından verdiği şiddet günü ensâra su Fuzûlî (Pala, 2021: 9)

[Zor bir günde, Hz. Peygamber (sav)'in Medine'deki ensara parmağından su verdiğini kim işitse hayretinden parmağını ısırır.]

Bu beyitte ise Fuzûlî, Hz. Peygamber'in (sav) Hudeybiye'de parmağından su aktığı mucizesine değinmiştir. Bir rivayete göre, Hz. Peygamber (sav) ensar ile birlikte, Mekke yakınlarında Hudeybiye denilen yerde konaklamış durumdayken çok şiddetli sıcaklar başlar. Sıcakın getirdiği zorluk ve susama arzusundan yanlarında getirdikleri su erken tükenir, sadece tek kırbada azıcık su kalır. Ensar, o kırbayı Efendimiz'e getirip, "Ya Resulallah! Bu sudan başka suyumuz kalmadı." diyerek müşkil hâllerini arz ederler. Bu zorlu şarta rağmen benden daha fazla susayan vardır düşüncesiyle, kimse suyu içmemekte ve pek çoğu da eğer Hz. Peygamber (sav) susayacak olursa o içsin diye, kendi hakkını Hz. Peygamber'e (sav) vermektedir. Susuzluktan dolayı hâlsiz düşerler. Peygamberimiz bu çetin hâl üzerine bir elini kırbaya sokar, öteki elini göğüs hizasına kaldırır ve beş parmağından beş şelale halinde sular akmaya başlar. O gün, o sudan orada bulunan herkes kana kana içer, herkes, abdestini alır, kırbalarını doldurur ve Hudeybiye'den Medine'ye rahat bir şekilde dönerler (Pala, 2021: 58).

Rahmet-i âlemiyân rûh-ı cihân

Merkez-i dâire-i kevn ü mekân Nâbî (Pala, 2017: 20)

[Cihanın ruhu O, insanlara rahmet olarak gönderilen O, bütün yaratılmışlar dairesinin merkezi O.]

Beytinde Nâbî, Efendiler Efendisi'nin birkaç vasfını belirtmiştir. "Alemlere rahmet olarak gönderilmesi" bir ayete telmihtir. Zira Kur'an-ı Kerim'de Allah Tealâ, Peygamberimiz'e hitaben "Biz seni ancak âlemlere rahmet olsun diye gönderdik" (Enbiya, 21/107). buyurmaktadır.

Senin medhinde şirket eylesem Mevlâya ma'zûrum

Bu bâbda cürm ü isyâna bakılmaz yâ Resûlallâh Şeyh Gâlib (Okçu, 1993: 820)

[Seni övmekle haddi aşarsam Mevla'ya karşı mazurum; fakat bu noktada hata ve yanlışla bakılmaz.]

Beytinde Şeyh Gâlib, gül yüzlü sevgili olan Hz. Peygamber'e (sav) hürmetini dile getirir. Cenab-ı Hak, Hz. Peygamber'i (sav) Kur'an-ı Kerim'de övmüştür. Şairler de bu övgü karşısında yetersiz kalırlar ancak yüce Peygamber'in (sav) şanına yakışır şekilde övmekten ve sevgilerini göstermekten geri de durmamışlardır. Na't ve kaside arasındaki farklardan biri de burasıdır. Kaside, devlet büyüklerini övgü için kaleme alınır. Na't ise Hz. Peygamber'in (sav) övülmesi, ona duyulan aşkın gösterilmesi için ele alınır. Şairler, kasidelerde *fahriyye* bölümünde kendi şairliklerini överken, na'tlarda Allah ile övülen bir şahsı övmeye kimsenin gücünün yetmeğeceğini, Kur'an-ı Kerim yanında şiirin yetersiz kalacağını ve Yüce Peygamber'i (sav) övmeye âciz kaldıklarını belirtirler (Yeniterzi, 2002: 3). Şeyh Gâlib de bu beyti yazarken kendi yetersizliğinin farkındadır. Fakat Şeyh Gâlib'in na'ttan maksadı gül'e olan aşkı ve bağlılığıdır.

Mühr-i zahr ile ol vücûd-ı şerîf

Defter-i ba'sa mühr ile imzâ Nâdirî (Polat 2020: 68)

[O şerefli vücut, sırtındaki mühr ile peygamberlik defterine imzasını atıp mühür vurmıştır.]

Beyitte Nâdirî, Hz. Peygamber'in (sav) sırtında bulunan "nübüvvet mührü"ne değinmiştir. Yukarıda bir beytinden yararlandığımız na't, gazel nazım şekliyle yazılmıştır. Divan şiirin'de, na't nazım türü özelliği gösteren birçok gazel bulunur. Klasik divan tertibinde, divanlar kaside nazım şekliyle tevhid ve münâcât türü ile başlanır. Devamında ise na'tlar yer alır. Ancak, divan şairlerinin çoğu Hz. Peygamber'i (sav) öven şiirleri eserlerinin geneline yaymışlardır. Gelenek diye sadece baş kısmına hasretmemiş; eserlerini onun adıyla şereflelendirmek amacıyla, gazel, mesnevi, rubâî, kıt'a, terciibent, terkihibent, musammat gibi farklı nazım şekilleriyle de na'tlar yazmışlardır (Yeniterzi, 1993: 89).

Na'tların yazılma sebebi ise;

Na'tların çok fazla yaygın olmasının ve yazılmasının birçok sebebi vardır. Bu sebeplerin başında, mürettep divan tertibi yer alır. Divan şairleri, divanlarını oluştururken tevhid ve münâcâttan sonra mutlaka na't bulundurmaya kendilerine görev bilmişlerdir. Bu görevi yerine getirme ve Hz. Peygamber'i (sav) medhetme isteği, gelenek haline gelmiş hatta bu adetin dışına hemen hiç çıkılmamıştır. Mesnevi yazarlar bile tevhid ve münâcât ile birlikte na't yazarak Hz. Peygamber'i (sav) anlamışlardır (Canım, 2020: 218).

Bir diğer sebep Hazret-i Peygamber'e duyulan saygı ve sevgidir. Büyük ölçüde sevgiye ve sevgiliye adanmış bulunan edebiyatımızda na'tların "sevgi"yi terennüme müsait olması, hem Allah'ın ve hem de insanların sevgilisi olan Hz. Muhammed'e na'tlar vasıtasıyla muhabbet ve hürmet hislerinin ifade edilmesidir (Canım, 2020: 218). Hz. Peygamber'in (sav) ahlakı ve örnek yaşantısı da na'tlarda işlenmiş, örnek kişiliği tanıtılmak istenmiştir. Ahzab Suresi 21. ayette Allah şöyle buyurur; "Andolsun ki, Resûlullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir" (Ahzab, 33/21). Sık sık bu ayete telmihte bulunulur.

Bütün bu sebeplerin dışında Hz. Peygamber'in (sav) ahirette ümmetine şefaate edecek olması şairleri na't yazmaya iten bir diğer sebeptir. Hz. Peygamber (sav) "*Her peygamberin kabul olan bir duası vardır. Ben duamı, ümmetime şefaate etmek için ahirete sakladım*" (Özçelik, 2011: 91) buyurur. Cenâb-ı Hak'tan, ümmetinin günahlarını affedip, cennete dâhil edilmesi için duada bulunacaktır. Ashab'ın, "kime şefaate edeceksin ey Allah'ın Elçisi?" sorusuna "*Şefaatem, ümmetimin büyük günahlarıdır.*" diye cevap verir (Yılmaz, 2013: 620). Resûlullâh (sav), büyük günah işleyenlere de şefaate edeceğini belirtmiştir. Şairler de, Hz. Peygamber'in (sav) şefaatine nail olabilmek arzusuyla na'tlarını büyük bir özenle kaleme almışlardır. *Kasîdetül-bürde*'yi yazarak Hz. Peygamber'in (sav) affına mazhar olan Ka'b b. Zühre gibi şairlerde Resûl-i Ekrem'in mahşer günü tecelli edecek olan şefaatinin ümit etmişlerdir (Koç, 2019: 145). Bu yüzden şefaate ümidi, bütün na'tlarda en önemli konu olarak karşımıza çıkar (Uzun, 2014: 1096). Dolayısıyla na'tlar Hz. Peygamber'i (sav) öven ve ona olan aşkı dile getiren şiirler olmanın yanında, şefaate istenilen *istişfâ*' ve yardım dilenilen *istimdâd* türlerinin özelliklerini de gösterirler (Yeniterzi, 1993:40).

Şefâ'atün demidür geldi yâ Resûla'llâh

‘Înâyet eyle ki gelmez ‘înâyetine zevâl Necâti (Özer, 2008: 72)

[Ey Allah'ın elçisi! Şefaatinin zamanıdır. Yardım et. Senin yardımının sonu olmaz.]

Beytinde Necâtî, Hz. Peygamber'den (sav) mahşer günü şefaât ve yardım etmesini ister. Peygamber Efendimiz'in şefaâtini konu edinir. Beyitte *istişfâ'* hem de *istimdâd* talep edildiği görülmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber'in (sav) bazı vasıfları birçok ayette Cenab-ı Hakk'ın kelamıyla methedilir. Bu ayetlerden bazıları şunlardır:

“Biz seni ancak âlemlere rahmet için gönderdik.” (Enbiya, 21/107); “Sizin için Allah'ın Rasûlü'nde pek güzel bir örnek vardır.” (Ahzab, 33/21); “Sen, pek yüce bir ahlak üzerindesin.” (Kalem, 68/4); “Andolsun size, içinizden bir peygamber geldi ki zahmet çekmeniz onu incitir ve üzer. Size çok düşkündür, müminlere çok merhametlidir, çok şefkatlidir.” (Tevbe, 9/129)

c) Mecmû'a-i eş'-âr

Mecmûa sözlükte “bir araya getirilmiş, toplanmış” anlamına gelmektedir (Uzun, 2023: 265-268). Herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği aranmaksızın farklı şairlerin manzum metinlerinden derlenmiş, toplama şiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlere de *şiir mecmûası* denir (Yeşilbağ, 2018: 3). Kütüphanelerde bu eserler, “*Şiir Mecmûası, Mecmû'a-i eş'âr, Mecmû'atü'l-eş'âr*” başlıklarıyla kayıtlıdır (Köksal, 2012: 84).

Şiir mecmuaları edebiyatımızın diğer kaynakları gibi kültür zenginliğimizin görülebilmesi açısından dikkatle incelenmesi gereken kaynaklar arasındadır. Kaleme alınan mecmûalarda şairlerin şiirlerinden seçkinlerin yer alması o şairin, hangi şiirlerinin sonraki devirlerde de sevilerek okunduğunu gözler önüne sermektedir. Bu sebeple mecmûalar bir devrin edebî zevkini de bizlere göstermesi açısından önem arz etmektedir. Mecmûalar içerisinde tespit edilip gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen birçok eser bulunur. Çalışmamıza konu olan na't da bir mecmûada yer alması, mecmûaların ve mecmûa çalışmalarının önemini göstermektedir (Yeşilbağ, 2023: 1046).

Diyanet İşleri Başkanlığının Yazma Eserler Kütüphanesinde 006631 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan “*Mecmûa-i Eş'âr*” isimli eserin 01a - 65b varakları tarafımızca yüksek lisans tezi olarak çalışılmaktadır. Mecmûa genel hatlarıyla şu şekildedir:

Krem renkte filigranlı kâğıt kullanılmış, siyah renk mürekkep tercih edilmiştir. Şirazesi dağılmak üzere, su almış sayfalar vardır. Bu sayfalar lekelidir. Bazı sayfalarda mürekkep akmaları olmuştur. 1a-2b varaklarında yırtılma mevcuttur. Eser kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmıştır. Eserde şair Nedîm ve ona nazire yapan Nâdî, Lütî, Ahmed, Yûnus Emre, Niyâzî-i Mısrî, Nurî, Azîz Mahmûd Hüdâyî, Bâkî, Eşrefzâde Rumî, Dede Ömer Rûşenî, Ragıb Paşa, Nefî, Nesîmî, Seyyîd Kasım Gubârî, Emîrî, Adlî mahlasını kullanan Sultan III. Mehmed, Nâbî ve Sefâyî Efendi gibi klasik edebiyatına yön vermiş önemli şairler ve şiirleri yer alır. Mecmûa'da yer alan şiirlerin başlıkları genellikle kırmızı mürekkeble yazılmıştır. Bazı şiirler hariç, şairlerin mahlasının üzerine kırmızı renkte yatay çizgi çekilmiştir. Mecmûada genellikle dinî muhtevalı şiirlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

d) Na't-ı resûllullah sallallâhu aleyhi ve sellem

Yukarıda genel özellikleri verilen tarafımızdan yüksek lisans tezi olarak çalışılan macmu'anın 10b-11a numaralı sayfalarında “*Na't -ı Resûllullah Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*” başlıklı bir na't yer almaktadır. Na'tta mahlas yer almadığından kime ait olduğu hâlihazırda tespit edilmemiştir. Şiir, aruzun fâilâtün / fâilâtün / fâilün vezniyle yazılmıştır. Otuz yedi beyit uzunluğundadır. Hz. Peygamber'e (sav) olan muhabbet, saygı ve sevgi her beyitte ele alınmış olup Hz. Peygamber'in (sav) Miraç hadisesi, Miracı

sirasında kullandığı *Burak* isimli bineği, Allah'la yakınlaşması, *Şakku'l-Kamer* mucizesi, Hz. Peygamber'in (sav) isim ve sıfatları gibi birçok konuya değinildiği görülmektedir. Şiirin sonunda da dört halife ve Hasan ile Hüseyin'e yer verilmektedir. Na't;

Ey meh-i burc-ı risâlet mihr-i gerdün iktidâr

Oldı cebheñ maṭla'ından nūr u aṣems-ı âşikâr

beytiyle başlayıp,

Herbiridür bunlaruñ bir mutedâyı deh reh-i dîn

Ḥazretiñle oldılar dünyâ vü 'ukbâ hem cuvâr

beytiyle son bulur. Hz. Peygamber'in (sav) "*Şakku'l-Kamer*" mucizesi 7. beytte

Mu'ciz-i engüşt ile şaḡ eylediñ ḡurş-ı mehi

Dest-i iḥsânuñla irdi naḥl-ı ḡuşka berk bâr

şeklinde ele alınırken, "*Miraç*" hadisesi ise 24. beytte;

Eylediñ mi'rac-ı cismâni cenâb-ı 'izzete

Lâ-mekâne seyr eyledüñ bir nefesde berḡ-vâr

şeklinde na'tta yer almaktadır.

Mışır-ı dîn Ahmed-i mühtâr faḡr-ı 'âleme

Çâr-süyü 'ilm u 'irfândır vücüd-ı çâr-yâr

Hz. Peygamber'in (sav) isim ve sıfatlarının da yer aldığı yukardaki beyitten sonra sırasıyla; 31. beyt Hz. Ebubekir (Sıddık-ı Ekber);

Evvelâ şiddik-ı ekber sâni isneyn resül

Hem refîḡ-i şâm-ı hicret hem celîs-i yâr-i ḡâr

32. beyt Hz. Ömer (Hazret-i Faruk);

Sâniyâ 'adil Ömerle oldı 'âlem muntezem

Hazret-i Fâruḡ verdi dîne iştihâr

33. beyt Hz. Osman (Zü'n-nûreyn);

Câm-ı âyât-ı Ḳur'an şâhib-i ḡilm ü hayâ

Oldı zü'n-nûreyn ile nebiyân-ı İslâm istivâr

34. beyt Hz. Ali (Hayder-i Kerrâr)

Hayder-i kerrârîñ ise medħinde söylenür

Lâ fetâ illâ Alî lâ seyf illâ zülfikâr

dört halifeye değinilmiştir. 35. Beyt de müellif, Hz. Peygamber'in (sav) iki gülü Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'den de bahsetmiştir.

Nesl-i pâkiñden iki dür dür Hüseyin ile Hasan

Ol sebebden oldılar 'arş yerine güş-vâr

Son iki beyitte;

Ola rıdvân Allah teâlâ 'aleyhim ecma' in

Herbiridür bunlaruñ bir muğtedâyı nâmdâr

Herbiridür bunlaruñ bir mutedâyı deh reh-i dîn

Hzretiñle oldılar dünyâ vü 'ukbâ hem cuvâr

“Allah onların hepsinden razı olsun” diye dua ederek na't bitirilmiştir.

Bu çalışma hazırlanırken řu hususlara dikkat edilmiştir: Arapça ve Farsça menşeli uzun sesliler, â, î, ö, ü; Ā, Ī, Ō, Ū şeklinde gösterilmiştir. Bugünkü alfabemizde kullanılmayan harfler için Oktay New Transkripsiyon alfabesi tercih edilmiştir. Şirin beyit numaraları Latin rakamlarıyla gösterilmiştir.

Na't-ı Resûlullah Sallallâhu Aleyhi Ve Sellem

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Ey meh-i burc-ı risâlet mihr-i gerdün iktidâr
Oldı cebheñ mañla'ından nürü'l-şems-i âşikâr
2. Lîma' allâh mesendiñ der kâb-ı kavseyn-i efseriñ
Hâbbezâ şâh-ı resûl mesned-nişîñ tâcdâr
3. Kâküliñ vaşfindadur ve'l-leyl ey bedri'd-dücâ
Valzühâdur dū' â pür envâr ki âyîne-dâr
4. Dest-i kudretle çekildi kuñıl-ı hârâ' elbaşır
Dîde-i Hâk bin ki ey 'ayn-ı eşrafı kibâr

5. Sāyeden eri iken ama ne h̄ikmetdür yüküm
Cümle 'ālem sāye-i luḫfuñda tutmuşdur qarār
6. Ḳāināta zāt-ı pākīñ raḫmeten li'l-ālemīñ
Kest-i zār-ı 'āleme ebr-i kefiñ Raḫmet nisār
7. Mu'ciz-i engūşt ile şaḳ eylediñ ḳurş-ı mehi
Dest-i iḫsānıñla irdi naḫl-ı ḫuşka berk bār
8. Sensin ol dürr-i yetīm baḫr-ı fıtrat kem mudām
Ādem huyy-ı vücduñla iderler iftiḫār
9. Ṭūr-ı Sīnāda kelimullah'a nūrundur delīl
Āb-ı rüyuñla Ḥalīlullah'a gülşen oldı nār
10. 'İsī vü Meryem ḳudūmuñ müjdesinden vardı dem
N'ola mevti bolsa nuṭḳından ḫayāt-ı müste'ār
11. Ṭevf-i revzeñ niyetledur ider dā'im felek
Merḳad-ı pākīñdür el-Ḥaḳ merkezi 'ālem medār
12. Secde-i ḫāk-i deriñden buldılar ḳadr u şeref
N'ola mihr u meh ziyā-baḫş olsalar leyl ü nehār
13. Faḳr ile fāḫir eyledüñ muhtāc iken 'ālem sañā
İrişdi levlāk levlāk ey emīr-i iftiḫār
14. Şāmiña taḫḳīr idenler oldılar ḫor ḫaḳīr
Davetiñ taşdıḳ idenler buldı 'izz u i'tibār
15. Pādişāh-ı dīn u dünyā sen ki luṭf u 'unfila
Ḥādīm-i dergāhuñ oldı cümle şāh u şehriyār
16. Ol şeb-i ferḫunde kim da'vet olunduñ ḫazrete
Oldı nūr-ı ṭal'atıñdan leyl mānend-i nehār
17. Nice şeb kim nūrunu görse olurdu tā'ebd
Dīde-i mihr ü felek huffāş-veş tārik-i tār

18. Hazret-i Hađ'kuñ selāmiyla götürdi Cibrīl
Bir sebük seyr u felek peymā Burāq rāhvār
19. Bir seri' üs seyr idi kim itseñ erhā-ı ' inān
Nüh felekden tarafül-' ayn içre eylerdi güzār
20. Peyk-i endiše anuñ çendinde lenk-i bi-mecāl
Berq-i hātıf ise na' lından çaķāna ednā şerār
21. Sađ-ı ğayr eden serir-i ' ulviye ' azm eyledüñ
Ol Burāqa olduñ iķbāl u sa' ādetle suvār
22. Virdüñ āsar-ı kudūmiyla semāvāta şeref
Gerd-i na' lin ile ittüñ ne kabāyı behre-dār
23. Zāt-ı pākiñ oldu rūh-i enbiyāya muķtedā
Hem dahi bulduñ hużūr-ı kibriyāya ' izz ü bār
24. Eylediñ mi' rāc-ı cismāni cenāb-ı ' izzete
Lā-mekāne seyr eyledüñ bir nefesde berq-vār
25. Lūtf-ı Hađ'dan ümmet-i ' āsileri ittiñ recā
Hep temennāñ oldu maķbül hużūr-ı girdi-ğār
26. Eylediñ envā' -ı teşrifātla arza-i hubūť
Şadr-ı feyyāziñ *elem neşrah* le mānend-i bihār
27. Müşkilāt-ı ümmeti hāl ittiñ emr ü nehy ile
Gelmedi zātüñ gibi dehre müşir -ü müsteşār
28. Emr ü nehy ümmete sermāye-i dünyā vü dīn
Sünnetiñ sālıklere pīrāye-i dārü' l-ķarār
29. Hem nāzır olduñ cenāb-ı Kibriyādan hem neşir
Bārekallāh iy nazirü'ül-emr ü şāhib-i ibtişār
30. Mışır-ı dīn Ahmed-i mühtār fahr-ı ' āleme
Çār-süyü' ilm u ' irfāndır vücūd-ı çār-yār

31. Evvelâ şiddîk-ı ekber sâni isneyn resûl
Hem refîk-i şâm-ı hicret hem celîs-i yâr-i gâr
32. Sâniyâ 'adil Ömerle oldı 'âlem muntezem
Hazret-i Fâruğ verdi dîne iştiâr
33. Câm-ı âyât-ı Kur'an şâhib-i hilm ü hayâ
Oldı zü'n-nüeyn ile nebiyân-ı İslâm istivâr
34. Hayder-i kerrârîñ ise medhinde söylenür
Lâ fetâ illâ Alî lâ seyf illâ zülfiğâr
35. Nesl-i pâkiñden iki dür dür Hüseyin ile Hasan
Ol sebebden oldılar 'arş yerine gûş-vâr
36. Ola rıdvân Allah teâlâ 'aleyhim ecma' in
Herbirdür bunlaruñ bir muğtedâyı nâmdâr
37. Herbirdür bunlaruñ bir mutedâyı deh reh-i dîn
Hazretiñle oldılar dünyâ vü 'ukbâ hem cuvâr

Sonuç

Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında Hz. Peygamber'e (sav) duyulan sevgi ve hürmet değişik şekillerde kaleme alınmıştır. Bunun edebiyattaki en güzel yansıması na'tlardır. Na'tlar, hemen hemen tüm nazım şekilleriyle yazılmış olup divanlarda ve mesnevilerde, tevhîd ve münacattan sonra na'tların yer almasına özen gösterilmiştir.

Divanı olmayan ya da tespit edilmeyen şairlerin şiirlerinin tespiti açısından şiir mecmûaları önemlidir. Müellifi tespit edilemeyen ancak derin anlamlar barındıran şiirlerin tespiti açısından da şiir mecmûalarının önemi bir hayli fazladır. Bu bağlamda şiir mecmûalarının dikkatle incelenmesi, bilinen veya bilinmeyen şairlerin bilinmeyen şiirlerinin gün yüzüne çıkarılmasını sağlayacaktır.

Diyanet İşleri Başkanlığının Yazma Eserler Kütüphanesinde 006631 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan "Mecmûa-i Eş'âr" isimli eserin, 10b-11a sayfalarında bulunan "Na't-ı Resûllullah Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" başlıklı, müellifi tespit edilemeyen bir na't ilim âlemine tanıtılmıştır. Hz. Peygamber'e (sav) duyduğu aşkı ve samimiyeti dile getiren müellif, onu en güzel isim ve sıfatlarla övmüş; hayatı, savaşları, mucizeleri, miracı ve dört halife hakkında bilgiler de vermiştir.

Şiirin kafiye yapısına bakılarak son iki beyitin mısraları "takdim tehir" edilmiştir.

Kaynakça

- Alici, G. (2016). "Klasik Türk Şiiri Kaynaklarından Mecmua ve Sa'dedîn El-Mar'aşî'nin Şiir Mecmuası" *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C.13, S.2, s. 407-408.
- Atasoy, N. (1998). "Hırka-i Saâdet" *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul
- Canım, R. (2020). *Divan Edebiyatında Türler*, Ankara, Grafiker Yayınları.
- Canım, R. (2021). *Divan Edebiyatı Kaynakları*, Çanakkale, Paradikma Akademi.
- Cebecioğlu, E. (2020). *Tasavvuf Terimleri ve Değimleri Sözlüğü*, Ankara, Otto Yayınları.
- Çeşitli, İ. (2012). *Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011)*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- Çiçekler, M. (2006). "Na't", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C.32, s.435-436.
- Devellioğlu, F. (2017). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi Yayınları, 33. bs., Ankara
- Fayda, M. (2020). "Muhammed", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C.30, s.406-421.
- Gökalp, H. (2012). "Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi", İstanbul, Kesit Yayınları.
- Güler, Z. (2009). "Ruz u Şeb Redifli Üç Na't" *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, S. 39, s. 567.
- Kısa, M. (2012). *Kısa Açıklamalı Kur'an-ı Kerim Meali*, Konya, Yediveren Yayınları.
- Koç Keskin, N. (2020). "Eski Türk Edebiyatına Giriş", Ankara, Akçağ Yayınları.
- Koç, H. (2019). "Eski Türk Edebiyatında Teorik Bilgiler", Çorum, Kut Yayınları.
- Köksal, F. (2012). *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul, Kesit Yayınları.
- Muallim Nâcî (2021). *Lügat-i Nâcî* (haz. Ahmet Kartal), Ankara, TDK Yayınları.
- Okçu, N. (1993). *Şeyh Gâlib, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Şiirlerinin Umûmî Tahlili ve Divanının Tenkidli Metni I*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özçelik, H. (2011). "Hadislere Göre Günahların Bağışlanma Yolları II" *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Erzurum, S. 35, s. 91.
- Özer, A. (2008). "Türk Edebiyatında Naatler", İzmir, Kaynak Yayınları.
- Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü II*, İstanbul, M.E.B. Yayınları.
- Pala, İ. (2017). *Hayriyye*, İstanbul, Kapı Yayınları.
- Pala, İ. (2020). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Pala, İ. (2021). *Su Kasidesi*, İstanbul, Kapı Yayınları.
- Parlatir, İ. (2016). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara, Yargı Yayınevi.
- Polat, E. (2020). "Nadirî Divanı'nda Yer Alan Na't Vasıflı Gazeller", *Asbider*, C. 7, S.19, s. 63-81.
- Şener, H. İ. (1986). "Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't Mecmu'aları", *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir, S.III, s.147-160.
- Şener, H. İ. (2003). "Tâhirü'l-Mevlevî'nin Tesdîa-i Na't-i Şerîf-i Nâbî'si ve Tahlîli", *İstem*, S.1, s.10.
- Tahirü'l-Mevlevî (1994). *Edebiyat lügati*, Ankara, Enderun Kitabevi.
- Uzun, M. İ. (2003). "Mecmua", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C.28, s.265-268.
- Uzun, M. İ. (2020). "Türk Edebiyatında Muhammed", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C.30, s. 455-457.
- Uzun, Ş. (2014). "Na't Geleneğinde Şeyh Gâlib Örneği", *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, C.9/6, s.1093-1106.

- Yeniterzi, E. (1993). *Divan şiirinde Na't*, Ankara, TDV Yayınları.
- Yeniterzi, E. (2002). "Türk Edebiyatında Na'tlara Dair", *Türkler Ansiklopedisi*, C.11, s. 762-767.
- Yeniterzi, E. (2006). "Türk Edebiyatında Na't", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C.32, s.436-437.
- Yeniterzi, E. (2015). *Türk Edebiyatında Na'tlar (Antoloji)*, Ankara, TDV Yayınları.
- Yeniterzi, E. (1989). *Divan Şiirinde Na't*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya 1989.
- Yeşilbağ, Semih (2013). "Maksadî'nin Kaniye Kalesi Fetihnâmesi", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S.12, s.1024-1054.
- Yeşilbağ, S. (2018). *Mecmû'a-i Eş'âr: Metin-İnceleme (Milli Kütüphane 06 Mil YZ FB 533/1) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi*, Samsun.
- Yılmaz, M. (2013). *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, İstanbul, Kesit Yayınları.

Diyanet İşleri Başkanlığının yazma eserler kütüphanesinde 006631 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan "Mecmû'a-i Eş'âr" isimli eserin, 10b-11a sayfalarında bulunan "Na't-ı Resûlullah Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" başlıklı na'tın görüntüleri;

